

Janina Kancewicz-Hoffmanowa

"Rozdarta świadomość, czyli o Żeromskim", Tomasz Burek, "Twórczość" nr 11 (1975) : [recenzja]

Biuletyn Polonistyczny 19/2 (60), 147

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

/II/ BOROWSKI Andrzej: Bohater wypędzony. Z motywów baroku polsko-holenderskiego. "Zeszyty Naukowe UJ. Prace Historyczno-literackie" z. 33, Warszawa-Kraków 1975, s. 19-32.

Schemat motywu bohatera wypędzonego, funkcjonujący w renesansie i barokowym neostoicyzmie jako alegoria "vanitas", manifestacja "kondycji ludzkiej", ukształtował się w literaturze polskiej za sprawą "romantycznej egzaltacji" w romantycznym wydaniu baroku, gdy wraz z ożywieniem kontaktów kulturalnych polsko-niderlandzkich na przełomie XVI i XVII w. nabrał znaczenia tzw. "topos politycznego i religijnego wygnania". W charakterystycznej sytuacji historycznej obu kultur obserwuje się, mimo istnienia różnic religijnych, podobne przeświadczenia światopoglądowe - pluralizm, umiłowanie wolności jednostki, a barokowy motyw wygnania funkcjonuje w twórczości Joosta van den Vondela, Hugo de Groota oraz Z. Morsztyna, W. Potockiego. W tym kontekście obraz Rembrandta "Jeździec polski" jawi się jako symboliczny rezultat więzów łączących Polaków i Holendrów w tej epoce.

BP/60/13

A.S.

/II/ BUREK Tomasz: Rozdarta świadomość, czyli o Żeromskim. "Twórczość" 1975 nr 11, s. 74-84.

Autor pokazuje drogę przemian ideowych Żeromskiego - od "zwiąstuna burzy rewolucyjnej 1905 r." w pierwszych utworach, przez obraz upadku ideałów rewolucyjnych w "Róży", po ostatni okres twórczości, za którego szczytowe osiągnięcie uważa "Przedwiośnie". Jest to bowiem powieść podejmująca w sposób wielostronny aktualną ówczesnie problematykę (rewolucję rosyjską, rządy w niepodległej Polsce, ruch komunistyczny). Jej wielkość wynika z wagi i ostrości stawianych pytań, z których naczelnie dotyczy dalszych dróg polskiego radykalizmu.

BP/60/14

J.K.-H.